

Číslo: 1070/2022 – 2023

SPRÁVA
o výsledkoch školskej inšpekcie
vykonanej v dňoch od **29. 03. 2023** do **30. 03. 2023**

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola, Nobelovo nám. 6, Bratislava	
Zriaďovateľ	Mestská časť Bratislava - Petržalka

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Renáta Trokšiarová, riaditeľka školy

PhDr. Anna Makarská, zástupkyňa riaditeľky školy

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 1070/2022 – 2023 zo dňa 21. 03. 2023
inšpekciu vykonali:

Mgr. Ingrid Hakszerová, školská inšpektorka, ŠIC Bratislava

Mgr. Svetlana Biskupič Čikelová, školská inšpektorka,
ŠIC Bratislava

RNDr. Jana Weisová, školská inšpektorka, ŠIC Bratislava

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídenčov z Ukrajiny

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaným subjektom bola štátna plnoorganizovaná mestská základná škola s vyučovacím jazykom slovenským. V školskom roku 2022/2023 sa v škole vzdelávalo 462 žiakov, z nich v primárnom vzdelávaní v 13 triedach 287 žiakov a v nižšom strednom vzdelávaní v 7 triedach 175 žiakov. Školu navštevovalo aktuálne 46 žiakov odídenčov z Ukrajiny, z nich bolo 23 zaradených do 9 tried primárneho vzdelávania a rovnako 23 žiakov do 6 tried nižšieho stredného vzdelávania. Proces výchovy a vzdelávania zabezpečovalo 32 pedagogických zamestnancov, z nich 12 učiteľov primárneho vzdelávania, 13 učiteľov nižšieho stredného vzdelávania a 7 vychovávateľov. V škole pôsobili aj 4 pedagogickí asistenti, školský špeciálny pedagóg, školský psychológ a školský logopéd, ktorí tvorili školský podporný tím. Nikto z pedagogických a odborných zamestnancov školy nepochádzal z Ukrajiny, ani neovládal ukrajinský jazyk.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zaraďovanie žiakov odídencom do vzdelávania

Štátna školská inšpekcia na zistenie informácií o prijímaní, začleňovaní a vzdelávaní žiakov odídencom z Ukrajiny realizovala riadený rozhovor s riaditeľom školy a 4 vybranými pedagogickými zamestnancami (2 z primárneho vzdelávania, 2 z nižšieho stredného vzdelávania).

Škola **prijímala** žiakov odídencom na základe žiadosti zákonného zástupcu a po predložení potrebných dokladov. Riaditeľka školy v rozhovore uviedla, že zriaďovateľ evidoval voľné kapacity škôl, avšak zväčša školu kontaktovali zákonní zástupcovia žiakov odídencom priamo. Potvrdila, že koordinátor podpory pri začleňovaní žiakov z Ukrajiny zabezpečil pre zamestnancov školy online vzdelávanie, poskytol škole učebnice slovenčiny, prekladové slovníky a podľa potreby online poradenstvo. V aktuálnom školskom roku prijala všetkých žiakov odídencom, ktorí prejavili o vzdelávanie záujem. **Zaraďovaní boli do bežných tried** podľa dosiahnutého veku, prednostne do tried, v ktorých boli už iní žiaci z Ukrajiny a mali voľné kapacity. Nikdy nezriadili samostatné triedy a o ich vytvorení ani neuvažovali kvôli efektívnejšiemu osvojeniu si slovenského jazyka, ľahšej adaptácii na nové prostredie, obmedzeným personálnym a priestorovým kapacitám. Riaditeľka školy sa vyjadrila, že **fluktuácia** žiakov odídencom nespôsobovala žiadne ťažkosti pri organizácii vzdelávania, pedagogickí zamestnanci boli na migráciu žiakov odídencom zvyknutí. **Učebný plán** škola nezmenila, upravila obsah učiva vo vybraných predmetoch (FYZ, DEJ, SJL – 2. stupeň), pri náročných tematických celkoch pre žiakov odídencom zredukovala alebo vynechala učivo.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídencomi

Škola **aktivity na prekonávanie jazykovej bariéry** žiakov odídencom realizovala už od minulého školského roka, kedy týmto žiakom ponúkla kurz štátneho jazyka, ktorý sa jej v aktuálnom školskom roku nepodarilo organizovať kvôli nedostatku pedagógov a finančných prostriedkov. Osvojenie si slovenského jazyka podporovala ponukou rôznych školských aktivít (kultúrne predstavenia, besedy so spisovateľmi, návšteva výstavy BIBLIOTÉKA, zapájanie sa do kultúrnych programov, súťaží) a záujmovej činnosti. Riaditeľka školy v rozhovore uviedla, že škola mala vytvorené jednotné postupy pri prekonávaní jazykovej bariéry. Postupovala na základe odporúčaní MŠVVaŠ SR a informácií z online vzdelávaní. Využívala najmä online prekladače v mobilných telefónoch, tabletoch, PC, niektorí zamestnanci ovládajúci ruský jazyk boli žiakom odídencom v prípade potreby k dispozícii. Triedni učitelia postupy pri prekonávaní jazykovej bariéry v edukačnom procese **individualizovali**, používali online prekladače, knižné slovníky, pracovali so slovensko-ukrajinskými materiálmi, využívali didaktické pomôcky, pracovné listy, tlmočenie spolužiakmi. V prípade potreby vysvetlili žiakom zadanie alebo učivo individuálne, zvolili pomalšie tempo pri komunikácii a mediačný jazyk (zväčša ruský a anglický).

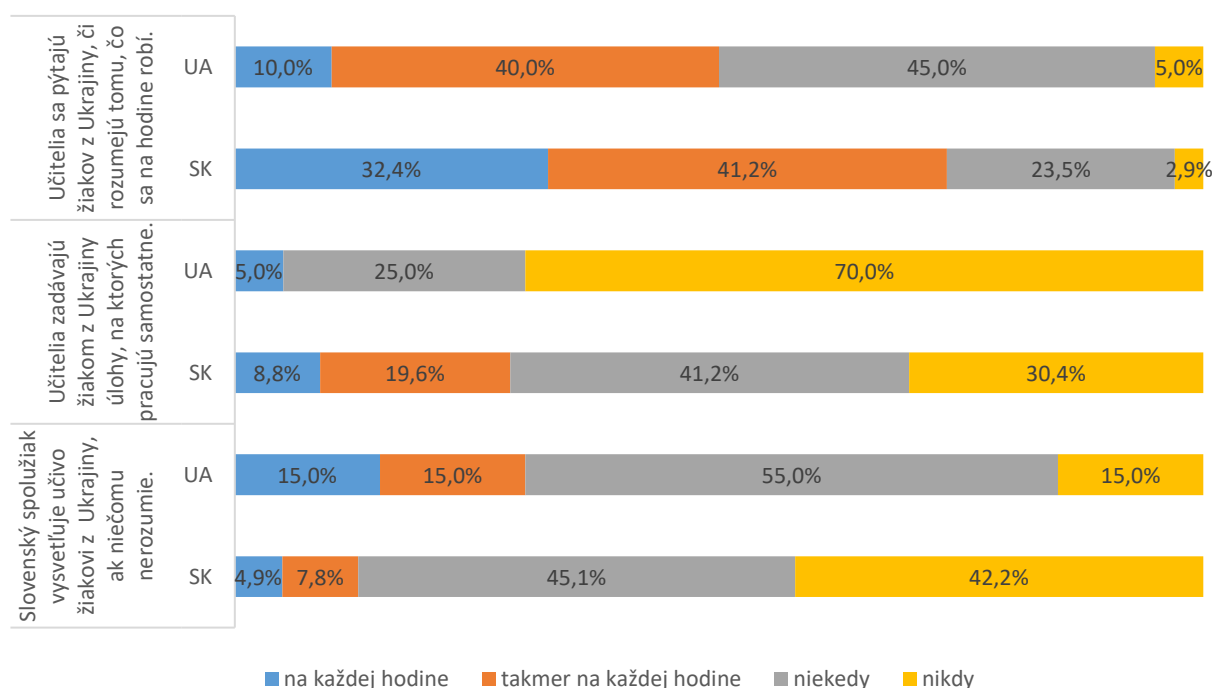
Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídencom

Riaditeľka školy v rozhovore uviedla, že úroveň ovládania SJ i úroveň vedomostí a zručností **diagnostikovali** po zaradení žiakov odídencom do školy vyučujúci jednotlivých predmetov individuálne. Triedni učitelia vo svojom vyjadrení uviedli, že jazyková úroveň žiakov odídencom sa líšila, ukrajinskí žiaci rozumeli jednoduchším každodenným témam, vedeli o nich hovoriť, komunikovať v každodenných situáciách dokázali s pomocou vyučujúcich. Preberali rovnaké učivo ako ostatní žiaci. Úroveň vedomostí a zručností týchto žiakov z ostatných vyučovacích predmetov **overovali** učitelia priebežne počas výučby.

Škola nevypracovala individuálny výchovno-vzdelávací plán zo SJL. Edukačnú bariéru žiakom odídencom pomáhali učitelia v jednotlivých vyučovacích predmetoch prekonávať

uplatňovaním individuálneho prístupu (pomalšie tempo, zadávanie upravených úloh), názornosťou vyučovania (interaktívna tabuľa, obrazový materiál, didaktické pomôcky), niektorí vyučujúci v prípade potreby vysvetľovali učivo a zadania v mediačnom jazyku (ruský alebo anglický jazyk), využívali pracovné listy, online prekladač, knižný slovník a rovesnícke tlmočenie. Miera využívania špecifických postupov a nástrojov vo vyučovacom procese na prekonávanie jazykových a edukačných bariér bola zisťovaná aj dotazníkovým prieskumom u žiakov odídencom a ich slovenských spolužiakov (Graf 1). Polovica opýtaných žiakov odídencom uviedla, že učitelia takmer na každej hodine overovali, či porozumeli pokynom na realizáciu činností a zadaniam úloh, čo potvrdili aj ich slovenskí spolužiaci (73,60 %). Takmer polovica žiakov odídencom (45 %) sa vyjadrila, že sa tak dialo niekedy. Ak neporozumeli, vyučujúci im vysvetlili učivo znova. Viac ako dve tretiny žiakov odídencom (70 %) sa zhodli v tom, že učitelia im na vyučovacích hodinách nezadávali samostatnú prácu, čo potvrdilo aj 30,40 % slovenských spolužiakov, pričom 41,20 % sa ich vyjadrilo, že žiaci odídencom pracovali samostatne niekedy. Zväčša spolupracovali na hodinách so slovenskými spolužiakmi v skupinách alebo vo dvojiciach. Väčšina žiakov z Ukrajiny (85 %) vnímala sústavnú alebo občasnú snahu slovenských spolužiakov vysvetliť im učivo, ktorému nerozumeli.

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

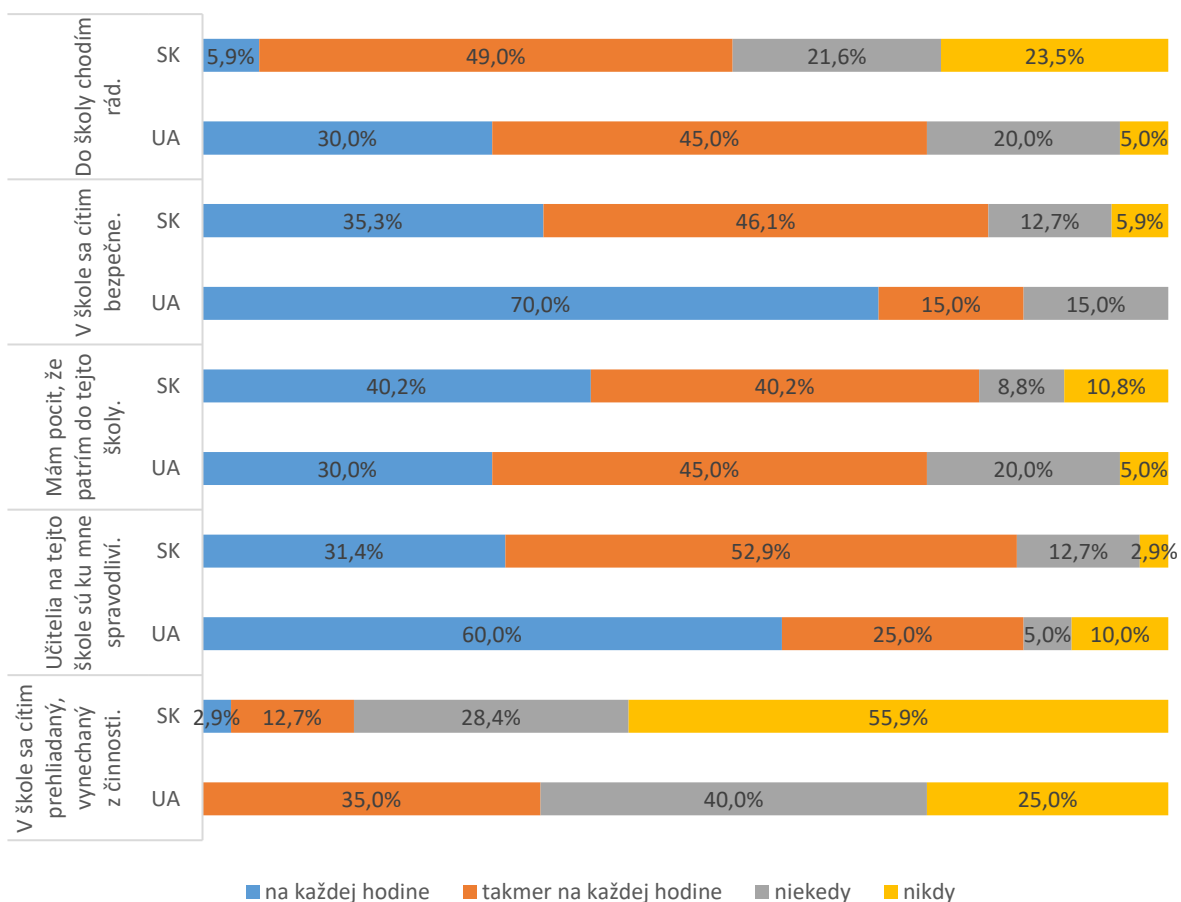

Systém kontroly a hodnotenia žiakov odídencom si škola upravila a vzhľadom na jazykovú bariéru nastavila **jednotný postup** pri posudzovaní úrovne ich vedomostí a zručností vo všetkých vyučovacích predmetoch. Počas dvoch klasifikačných období žiakov neklasifikovala (klasifikovala iba šikovných žiakov), hodnotila dosiahnutú úroveň vzdelávacieho štandardu slovom *absolvoval/aktívne absolvoval*. Pri hodnotení žiakov vyučujúci prihliadali na jazykovú bariéru. **Doučovanie** pre žiakov odídencom škola realizovala, čo potvrdila takmer polovica opýtaných žiakov. Prebiehalo s učiteľmi SJL individuálne v popoludňajších hodinách. Riaditeľka školy v rozhovore uviedla, že členovia podporného tímu (školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, pedagogickí asistenti) v prípade potreby

poskytovali žiakom odborné **psychosociálne intervencie**. Podporu v oblasti psychického zdravia ďalej zabezpečovali koordinátor prevencie a výchovný poradca v spolupráci s Centrom poradenstva a prevencie na Švabinského ulici v Petržalke. Žiakov odídencom zapájali do rôznych preventívnych programov (Spolu je to lepšie, Bola raz jedna trieda, Body Image) spolu s ostatnými žiakmi kvôli lepšej adaptácii a nesegregovaniu. Škola na **podporu vytvárania dobrých vzťahov** medzi žiakmi organizovala podľa plánu činností celoškolské aktivity a učitelia sa v prípade potreby žiakom odídencom venovali na triednických hodinách, ranných kruhoch, tiež na vyučovacích hodinách, v ŠKD, ale aj individuálne (rozhovor). **Jazykovú podporu v ukrajinskom jazyku** škola neposkytovala.

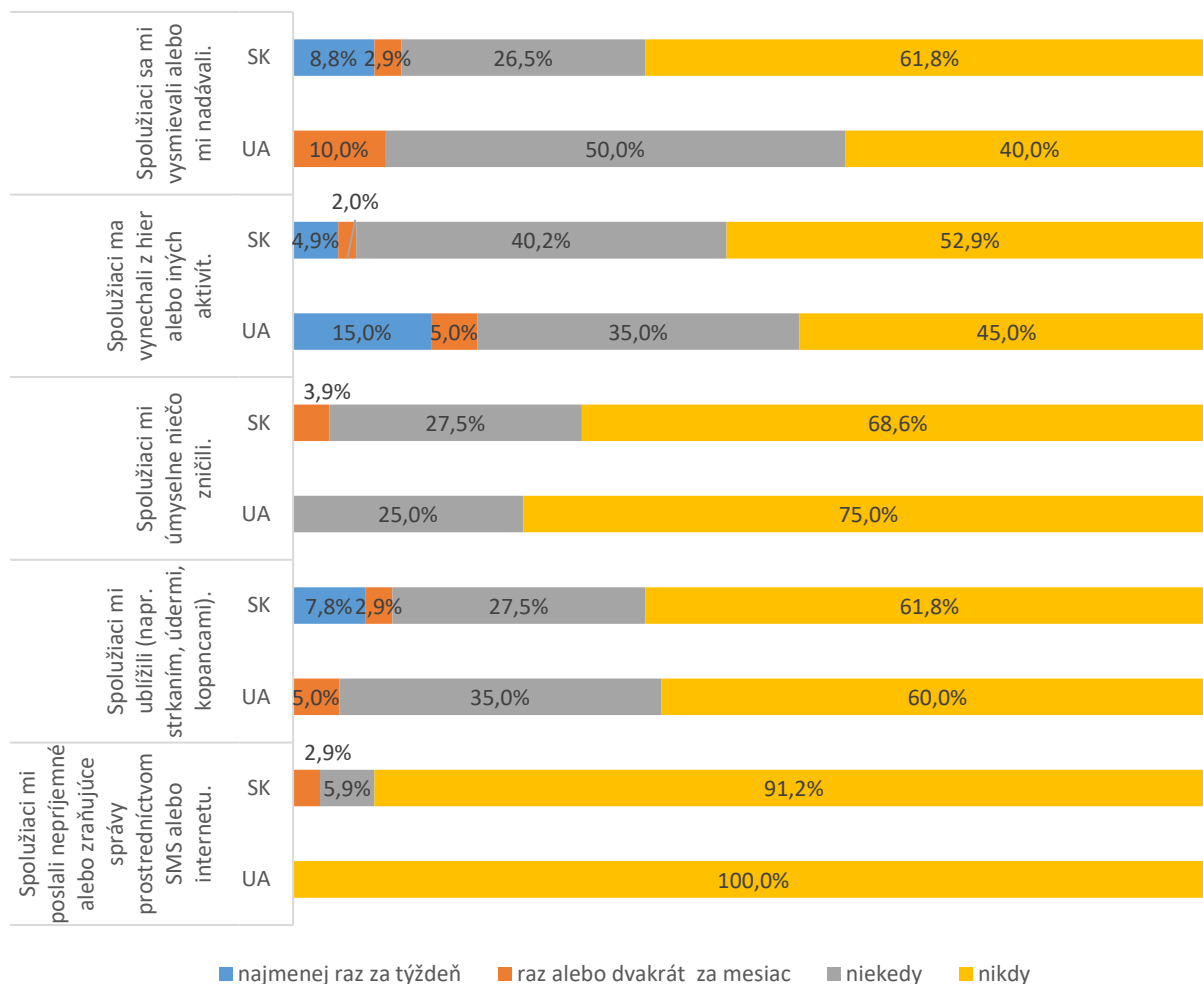
Štátna školská inšpekcia zadala spolužiakom žiakov odídencom dotazník týkajúci sa podpory sociálnych vzťahov a vytvárania bezpečného prostredia z pohľadu prípravy triednych kolektívov na príchod žiakov z Ukrajiny. Viac ako dve tretiny (71,57 %) respondentov potvrdili, že sa o príchode žiakov z Ukrajiny s vyučujúcimi rozprávali. 75,49 % uviedlo, že učitelia im vysvetlili, ako im môžu pomôcť a 63,73 % sa vyjadrilo, že im aj objasňovali dôvody ich príchodu do triedy. Z hľadiska sledovania spolupatričnosti žiakov ku škole (*Graf 2*) žiaci odídeni v dotazníku uviedli, že sa v škole cítia bezpečne, učitelia sú k nim spravodliví a väčšina z nich má ku škole pozitívny vzťah. Takmer dve tretiny (60 %) potvrdili, že po nástupe do školy im ukázali priestory školy, zoznámili ich so spolužiakmi v triede (65 %) a s ostatnými žiakmi z Ukrajiny v škole (60 %).

Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

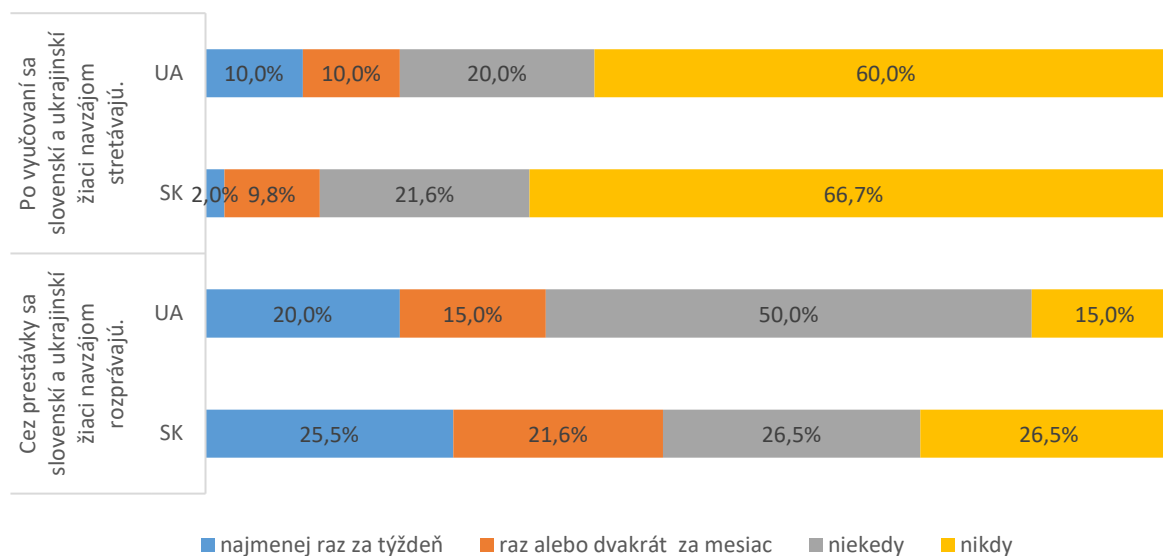
V riadenom rozhovore riaditeľka školy potvrdila, že žiaci odídenci si vytvárali **pozitívne vzťahy** s ostatnými žiakmi a včlenili sa do kolektívu. Po príchode do školy mali spočiatku opatrný postoj voči spolužiakom, častokrát boli aj odmeraní, čo však trvalo iba zopár dní. Slovenskí žiaci spolužiakov z Ukrajiny veľmi dobre prijali. Nezaznamenala vzájomné incidenty medzi žiakmi, ani porušenia školského poriadku zo strany žiakov odídcov, či nevhodné prejavy ich správania sa voči pedagogickým zamestnancom školy. Triedni učitelia na 1. stupni hodnotili vzťahy vo svojich triedach ako veľmi dobré a bezproblémové, na 2. stupni nezaznamenali v triedach konflikty, ale niektorí žiaci odídenci sa len postupne včleňovali do kolektívu, prípadne tvorili uzavretú skupinu (8. ročník). Rôzni žiaci z Ukrajiny si vytvárali rôzne vzťahy s ostatnými žiakmi. Niektorí uvádzali, že sa medzi nimi niekedy objavovali nevhodné formy správania, čo individuálne potvrdili žiaci z oboch skupín v dotazníkovom prieskume zameranom na vzťahy žiakov v škole (*Graf 3*). Pedagógovia navzájom pravidelne komunicovali o začleňovaní žiakov odídcov, podľa potreby o nich diskutovali aj s členmi podporného tímu. Stretnutia na úrovni školy prebiehali na zasadnutiach pedagogickej rady a pracovných poradách, v menších skupinách riešili vzniknuté situácie štvrtročne na zasadnutiach metodických orgánov.

Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

Z dotazníkového prieskumu týkajúceho sa oblasti nadväzovania kontaktov medzi žiakmi vyplynulo, že žiaci odídenci mali v škole kamarátov zo Slovenska a cez prestávky spoločne komunikovali, avšak po vyučovaní sa už vzájomne nestretávala viac ako polovica opýtaných, čo potvrdili aj odpovede ich slovenských spolužiakov (Graf 4).

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

Riaditeľka školy i triedni učitelia v riadených rozhovoroch deklarovali veľmi dobrú **spoluprácu so zákonnými zástupcami** žiakov odídcov. Takmer všetci rodičia sa pravidelne informovali o výchovno-vzdelávacích výsledkoch a správaní sa svojich detí v novom školskom prostredí, reagovali na správy od triednych učiteľov. Komunikácia prebiehala prostredníctvom EduPage, mailov, telefonicky i formou osobných stretnutí v rámci konzultačných hodín a rodičovských združení. Triedni učitelia sa vyjadrili, že jazykovú bariéru, ktorá sťažovala ich komunikáciu dokázali prekonať využívaním prekladačov, ovládaním ruského jazyka, prípadne tlmočením iného rodiča.

Z rozhovoru s riaditeľkou školy vyplynulo, že **online vzdelávania** s učiteľmi z Ukrajiny sa zúčastňovala približne tretina žiakov odídcov. Z prítomných 20 žiakov odídcov nižšieho stredného vzdelávania aktívnu účasť na online vyučovaní v dotazníku potvrdilo 6 žiakov (30 %), sporadicky sa vzdelávali 5 (25 %).

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídcov

Riaditeľka školy i všetci opýtaní učitelia by pre **žiacov odídcov** uvítali intenzívne jazykové kurzy štátneho jazyka a individuálnu podporu pri práci na hodine vo forme pomoci pedagogického asistenta a tlmočenia, lebo žiaci z Ukrajiny často nerozumeli výkladu nového učiva. Riaditeľka školy by ocenila aj intenzívnejšiu individuálnu špeciálno-pedagogickú a psychologickú podporu pri vzdelávaní týchto žiakov. Vyjadrila potrebu prijať kvalifikovaného pedagogického zamestnanca, ktorý by ovládal ukrajinský jazyk a bol interným zamestnancom školy (súčasť kolektívu).

Učitelia by pri výučbe žiakov odídcov potrebovali učebné materiály v ukrajinskom jazyku (učebnice, zbierky úloh, cvičenia, nápovedné karty, slovníky). V oblasti zvyšovania ich

pedagogických zručností by privítali vzdelávanie a metodický materiál na prekonanie jazykovej bariéry, poradenstvo alebo konzultácie týkajúce sa riešenia konkrétnych situácií, ktoré sa udiali počas vyučovania (stála telefonická linka, NIVAM).

Riaditeľka školy by uvítala finančnú podporu od zriaďovateľa nielen na doplnenie vybavenia tried (lavice, stoličky, skrinky), ale i na odmeny pre učiteľov, ktorí participujú na vzdelávaní žiakov odídencom.

2 ZÁVERY

Škola zaradovála žiakov odídencom do vzdelávania podľa veku do bežných tried príslušného ročníka. Učitelia diagnostikovali úroveň ovládania slovenského jazyka i vedomostí a zručností z ďalších vyučovacích predmetov žiakov odídencom individuálne. Na odstránenie jazykovej bariéry v aktuálnom školskom roku škola v prípade potreby organizovala pre žiakov odídencom individuálne doučovanie slovenského jazyka realizované vyučujúcimi predmetu SJL na 1. i 2. stupni. Triedni učitelia pripravovali kolektívy v triedach na príchod žiakov z Ukrajiny. Vyučujúci uplatňovali k žiakom odídencom individuálny prístup, na prekonanie jazykovej bariéry využívali najmä online prekladače, didaktické pomôcky, obrazový materiál a tlmočenie spolužiakmi. Pri hodnotení zohľadňovali jazykovú bariéru. Vytvárali bezpečné prostredie a podporovali dobré vzťahy medzi žiakmi realizáciou rôznych aktivít na úrovni triedy i školy. Ich kvalitu niekedy ovplyvňovali prejavy nevhodného správania (vysmievanie, nadávanie, vynechanie z hier v triede, drobné ublíženie), na ktoré poukázala tretina žiakov v anonymnom dotazníku zadanom Štátnou školskou inšpekciou. Škola aktívne spolupracovala so zákonnými zástupcami žiakov odídencom. Pri ich vzdelávaní by uvítala odbornú i finančnú podporu, najmä realizáciu interných jazykových kurzov štátneho jazyka pre žiakov, učebný a metodický materiál na prekonanie jazykovej bariéry pre učiteľov. Ďalej by škola uvítala navýšenie finančných prostriedkov nielen na materiálno-technické zabezpečenie, ale aj na adekvátne ohodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov podieľajúcich sa na vzdelávaní žiakov odídencom.

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. **odporúča**
 - hľadať možnosti na zabezpečenie kurzov slovenského jazyka pre žiakov odídencom.

PÍSOVNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. žiadosť o prijatie žiaka do ZŠ;
2. rozhodnutie o prijatí;
3. potvrdenie o návšteve školy;
4. osobný spis žiaka odídenca.

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovila:

Školská inšpektorka: Mgr. Ingrid Hakszerová

Dňa: 24. 04. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Bratislava:
Mgr. Ingrid Hakszerová
- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:
Mgr. Renáta Trokšiarová

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 26. 04. 2023 v Bratislave:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Bratislava:

Mgr. Ingrid Hakszerová

- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Renáta Trokšiarová

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú
(vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 dní pracovných od prerokovania):

Mgr. Renáta Trokšiarová, riaditeľka školy

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu:

Mgr. Ingrid Hakszerová, školská inšpektorka

Na vedomie

Úsek inšpekčnej činnosti